

*Степан Сембер, к.е.н., доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород*

НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЇ ДЛЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа децентралізації дала змогу перетворити територіальні громади з об'єкта на суб'єкт управління і самостійно формувати свою спроможність, яка базується і визначається потенціалом громади – як задіяним, так і перспективним. Саме ефективне використання цього потенціалу територіальними громадами формуватиме конкурентоспроможну та ефективну економіку усієї країни. Особливо це важливо для швидшої відбудови та відновлення економіки держави в умовах війни та післявоєнний період. Сьогодні, в умовах російсько-української війни, з'явилися, як нові загрози, так і виклики, що пов'язані із скороченням виробництва, зростанням цін, девальвацією гривні, зменшенням поступлень в бюджет держави і зростанням витрат на військові потреби. Ці обставини спровокували галопуючу інфляцію в країні. Ми задалися питанням, які наслідки такої інфляції можливі для потенціалу територіальних громад? Оскільки потенціал громади забезпечує її ефективний соціально-економічний розвиток, то такі питання є актуальними.

У значній кількості наукових праць зарубіжних і вітчизняних авторів розкривається сутність терміну «потенціал». Дослідники вважають, що термін «потенціал» за своїм теоретичним змістом може відображати можливості, наявні сили чи ресурси, запаси, здатність управляти та досягати цілі. В економіці та державному управлінні «потенціал» є актуальним терміном, що позначає: внутрішні можливості розвитку; управлінські можливості та здібності; сукупність ресурсів – наявних і таких, що можуть бути мобілізовані або відтворені [1].

Прикладне значення потенціал, що в першу чергу цікавить управлінців, можна оцінювати на основі його структури.

Найбільш вагомим, для розвитку територіальних громад, є їх внутрішньо ресурсний потенціал. У джерелі [1] на рис.1 автори розклали його на такі складові:

- Природно-кліматичний потенціал (мінеральні, водні, земельні, лісові ресурси, кліматичні умови, розташування);
- Фінансовий потенціал (бюджетний, підприємницький, інвестиційний, інноваційний);
- Економіко-виробничий потенціал (матеріально-технічна база, об'єкти комунальної власності);
- Соціально-інфраструктурний потенціал (дорожньо-транспортні умови, освіта, охорона здоров'я, спорт, культура, торгівля та ін.);
- Управлінський потенціал (кадри органів місцевого самоврядування, самоорганізаційна активність громади);
- Людський потенціал (населення, у т.ч. за статевовіковою, освітньо-кваліфікаційною, соціальною структурою, зайнятістю, міграційною активністю);
- Туристично-рекреаційний потенціал (рельєфні особливості, об'єкти природного, історико-культурного і рекреаційного характеру).

За прогнозами Національного банку України інфляція до кінця року може сягнути 35%, а спад виробництва – 32% [3]. Чинниками які породили інфляції в Україні, під час війни, є:

1. Зростання цін: продукти харчування подорожчали на 26% (в річному вимірі +36%); автомобільне паливо та мастила – на 46% (в річному вимірі +62%); транспортні послуги – на 25% (в річному вимірі +30%).

2. Немонетарні чинники (зростання вартості витрат, зовнішні фактори) складають домінуючу частину річного приросту інфляції (83%).

3. Обмінний курс: 21 липня 2022 року НБУ скорегував офіційний курс гривні до долара США на 25% з 29,25 до 36,6 грн. за 1 дол. США. У річному вимірі девальвація національної валюти тепер складає 37% (за готівковим сегментом – 53%), що посилює тиск на ціни, зважаючи на підвищення.

4. Вагомим чинником інфляції залишається дефіцит державного бюджету, який за планом на 2022 р. має скласти 34% ВВП (включаючи грантові джерела).

5. Чинники інфляції з боку попиту залишаються пригніченими. За 9 місяців поточного року реальний ВВП скоротився на 30% відносно попереднього року, у IV кварталі падіння ВВП поглибитися через віялові відключення електроенергії [2].

Перелічені чинники є немонетарними і спровокували інфляцію до 32% [3]. На складові внутрішнього потенціалу вона впливає по різному. Так використання і розвиток природно-кліматичного потенціалу значно скорочується. Фінансовий потенціал зазнає значних втрат: купівельна спроможність бюджетних коштів знизиться на 30%, підприємницький дохід наближається до нуля, інвестиції призупиняються, неможливий інноваційний розвиток. Економіко-виробничий потенціал використовується не на повну потужність. Соціально-інфраструктурний потенціал, залежно від територіального розташування, використовується частково, або повністю. Управлінський потенціал використовується на всі 100%. Людський, у зв'язку з мобілізацією, міграцією, скороченням виробництва на 30%, зменшенням доходів значно скоротився. Туристично-рекреаційний потенціал фактично не використовується. Наслідки інфляції для потенціалу територіальних громад, в цілому, негативні, стримується його розвиток, зменшується чисельність населення, падає якість життя населення.

Список використаних джерел:

1. Сірик З, Панухник О., Білик Р. Внутрішньо-ресурсний потенціал місцевого самоврядування: особливості використання // Український журнал прикладної економіки. 2020 рік. Том 5. № 3., С.26-41.
2. Осіння інфляція: Богдан Данилишин про зростання цін та адаптацію економіки. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr>
3. Інфляція прискориться, пальне та комунальні послуги. URL: <https://biz.ligazakon.net>
4. Інфляційний звіт, жовтень 2022р. URL: <https://bank.gov.ua/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2022-roku>